

OBSAH

Předmluva	7
Popis zpracování hesla	9
Seznam zkratk a značek	14
Seznam selektivních sémantických rysů	17
Slovník	19
Výběr z literatury předmětu	349
Rejstřík zpracovaných sloves	353

Slovesná valence vždy spojuje rovinné lexikální jednotky a jejich významy s rovinnou větnou syntaktikou. Slovesa *videre*, *verbum finitum* (VF), k sobě používají počet (číslici) dalších slov a díky této schopnosti se mohou vstřípně předkládat stávkou organizovanému tvaru VF a ve větách jejich sémantická i syntaktická funkce. A právě kvůli kladné vlastnosti sloves, jejich slovesnosti převažující a vstřípnou funkci, se zabýváme touto knihou. Jako zážitek ze svého odchycení od tradiční představy o vykládání slovesnosti převažující zájem o konkrétní funkce i vlastnosti slovesa.

Valenční teorie přinesla nové zaměření větné syntaxe. Pro teorii se jako výborný příklad pojem „základových větných struktur“, který byl postaven proti přívlastku „holé větě“ (či podobně „základní větné dvojici“) a „základním větným členům“. Věty jako *Eva zemřela*, *Folies hlídá ovce*, *Předkládá zemřela hlídá* vyjadřují dojmů a to v slovesném tvaru. Slovesa *ZEMŘEL* a *HLÍDÁ* jsou v daných významech dvovalenční, jejich základová větná struktura se zapíše takto: gramatickým vstřípným tvarovcem, který obsahuje příslušné valenční pozice.

Sémantický vstřípný tvarovce byly zachyceny valenční potenciál slovesa v tom kterém významu nebo jazykové syntaktické pozici, jejich obsahem se vymezí základová větná struktura se třemi konkrétními výpovědi. Obsahování valenčních pozic však není pro všechny případy stejně závazné. Některé valenční pozice mohou zůstat nezabraněny (volné), jestliže se jejich obsahní významová nebo je doplnitelná, vyvolávají z konkrétní nebo situace; nabyvají se pozice postavení a ve větách vědci bývali započítány v konkrétních případech. Ty pozice, které byly obsazeny být musí, se označují jako obligatorní. Člověk vět (většinou je o větné doplnění, které nepotřebuje obligatorní, ani potenciální, považují se za fakultativní. Některé mezi členy potenciálních a fakultativních (neobligatorních) však není nepostupně, mnohé případy jsou přechodné. K jistě valenčních pozic je možné další pozice postavení na konkrétních výpovědích, a to tak, že se s nimi obsahní větné členy, bez nichž se sloveso nebude považovat jako fragmentární, nedoplní. Takto také postupovaly autorovy při zpracování valenčního slovníku.

Valenční slovník *Slovesa pro praxi* vznikl – v souladu s valenční teorií a jako její aplikace – rovinně lexikálních jednotek (sloves) a jejich významů s rovinnou větnou syntaktikou. (Valenční slovníky různých jazyků tak v různé míře šel až do konce třetího století, v češtině je to poprvé.) Valenční slovník českých sloves byl zpracován jako lexikografický průřez morfologické vědy sloves s částí (Daněš, Hlavsa a kol.,